

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady pre mediálne služby dňa 11. 10. 2023

Predmet: Informácie o monitorovaní Kódexu postupov proti šíreniu dezinformácií

Dátum: 2. 10. 2023

NÁVRH UZNESENIA: Rada berie na vedomie predložený materiál.

* * *

ÚVOD

Kódex postupov proti šíreniu dezinformácií (Kódex) je prvým nástrojom svojho druhu, prostredníctvom ktorého sa nadnárodné internetové spoločnosti už v roku 2018 zaviazali dodržiavať samoregulačné normy s cieľom eliminovať šírenie dezinformácií. Pôvodný kódex si vynútil revíziu, ktorú koordinovala pracovná skupina ERGA, ešte pod vedením Ľuboša Kukliša, riaditeľa Rady pre vysielanie a retransmisíu.

Už v júni 2022 bolo predstavené nové znenie Kódexu, ktoré obsahuje 44 záväzkov a 128 konkrétnych opatrení, vrátane demonetizácie pre šíriteľov dezinformácií, transparentnosti politickej reklamy, obmedzenia manipulatívneho správania (napr. falošné účty, využívanie botov a deep fake technológií), posilnenie postavenia používateľov, výskumníkov a komunity fact-checkerov. Zároveň sa Kódex stal súčasťou širšieho regulačného rámca tvoreného nariadením o digitálnych službách (DSA) a pripravovanou legislatívou, ktorá upravuje transparentnosť a cielenie politickej reklamy. Súčasťou procesov na zvýšenie efektívnosti Kódexu je ďalej zriadenie stálej pracovnej skupiny, ktorej predsedá Európska komisia a je zložená zo zástupcov signatárov, skupiny európskych regulačných orgánov pre audiovizuálne mediálne služby (ERGA), Európskeho strediska pre monitorovanie digitálnych médií (EDMO) a Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (EEAS).

ERGA bola už pri revízií Kódexu požiadaná Európskou komisiou, aby sa aktívne zapájala do dohľadu nad novým Kódexom a neskôr predsedala podskupine pre monitorovanie a podávanie správ, ktorá je zodpovedná za vypracovanie harmonizovaných šablón pre správy signatárov. ERGA by mala rovnako prispievať k monitorovaniu kódexu a to na európskej aj na národnej úrovni.

Rada pre mediálne služby pôsobí aj v roku 2023 ako predseda pracovnej skupiny ERGA, ktorá sa venuje dezinformáciám a posilneniu demokracie v online priestore. Pracovná skupina ERGA (SG3), ktorej za Radu pre mediálne služby predsedá vedúci Analytického odboru (AO) S. Matějka, si vo svojom pracovnom pláne na rok 2023 stanovila niekoľko cieľov. Jedným z nich je zapojenie európskych regulátorov do pilotného monitorovania Kódexu.

MONITOROVANIE KÓDEXU NA SLOVENSKU

Európska komisia spustila na začiatku roka 2023 projekt vedený spoločnosťou KANTAR, ktorého cieľom je vyvinúť metodológiu na monitorovanie dopadov Kódexu a aplikovať ju na národnej a európskej úrovni. Zamestnanci AO Rady pre mediálne služby sa podieľali na konzultáciách metodológie už od leta 2023 a prispievali tak k tvorbe metodológie, ktorá je aplikovateľná naprieč členskými štátmi Európskej únie (EÚ), rešpektuje kompetencie a kapacity národných regulátorov. Okrem Slovenska sa do konzultácie metodológie a následného monitoringu zapoja aj národné regulačné orgány z Talianska (AGCOM), Francúzska (Arcom), Írska (CNM), Grécka (NCRTV) a Maďarska (NMHH).

Pilotná fáza monitorovania (september-november 2023)

V súčasnosti štartuje pilotná fáza monitorovania do ktorej sa zapojí aj Rada pre mediálne služby. Cieľom pilotného monitorovania je aplikovať časť vyvinutej metodológie na správy signatárov. Tie 26. septembra publikovali na Centre transparentnosti (pod Kódexom) štyri veľmi veľké platformy a online vyhľadávače (VLOPSEs), ktoré sú signatármi Kódexu. Správy obsahujú informácie za obdobie január až jún 2023 o tom, ako tieto platformy a vyhľadávače naplňali jednotlivé záväzky v rámci Kódexu. Signatári vo svojich správach musia o niektorých opatreniach z Kódexu reportovať aj na úrovni členských štátov (napr. dáta o počte stiahnutých reklám, ktoré obsahovali dezinformácie a tým porušili pravidlá platformy). Dozvieme sa tak konkrétne čísla pre Slovenskú republiku alebo slovenský jazyk.

Pilotná metodológia, ktorú budú zamestnanci AO Rady pre mediálne služby aplikovať na národnej úrovni, pozostáva z 10 až 14 otázok. Tie sa budú venovať konkrétnym opatreniam v Kódexe, o ktorých

VLOPSEs reportovali v správach a pokrývajú oblasti relevantné pre regulátora. Monitorovanie sa zameria na oblasti transparentnosti politickej reklamy, aktivít na rozvoj mediálnej gramotnosti, bezpečného dizajnu platforiem, užívateľských nástrojov na rozoznávanie a nahlasovanie dezinformácií, prístupu k dátam pre výskumníkov a spolupráce s fact-checkermi.

Pridanou hodnotou monitorovania Kódexu na národnej úrovni je možnosť zohľadniť národné špecifiká a získať kvalitatívne a kvantitatívne dáta na posúdenie toho, či platformy aplikujú opatrenia rovnomerne, naprieč všetkými členskými štátmi EÚ. Za AO sa do monitorovania zapoja celkom 4 analytici. Ich hlavnou úlohou bude prejsť relevantné časti správ signatárov (Google, Meta, TikTok a Microsoft) a doplniť ich o informácie z národného kontextu.

Príkladom je spolupráca so slovenskými organizáciami na aktivitách na rozvoj mediálnej gramotnosti. V prípade, že platformy budú tieto aktivity reportovať vo svojich správach, analytici Rady pre mediálne služby budú kontaktovať zástupcov slovenských organizácií (aj prostredníctvom platformy Mediálna gramotnosť+). Cieľom je získať viac informácií o tejto aktivite a spätnú väzbu od organizácie, či bola spolupráca s platformou efektívna a prínosná. Rovnaký spôsob bude aplikovaný pri záväzkoch týkajúcich sa fact-checkerov alebo výskumníkov.

Rada pre mediálne služby v súčasnosti disponuje aj vlastnými dátami, ktoré hovoria o efektivite mechanizmov moderácie obsahu. Tieto dáta budú pre potrebu monitorovania ďalej analyzované, aby poskytli priamy kvantitatívny vstup do pilotného monitorovania Kódexu.

Výstupy pilotnej fázy monitorovania

Spoločnosť KANTAR bude realizovať komplexné monitorovanie správ na európskej úrovni, ktoré neskôr doplní o dáta z národnej úrovne od regulátorov. Predpokladá sa, že na začiatku roka 2024 bude z celého monitorovacieho cvičenia publikovaná komplexná správa, ktorá zhrnie aktuálny stav plnenia záväzkov Kódexu. Správa, ako aj praktická spätná väzba od všetkých subjektov zapojených do monitorovania, poslúži ako vstup na prípadnú úpravu metodológie a súvisiacich nástrojov. Takto upravená metodológia bude môcť byť aplikovaná na všetky správy signatárov v nasledujúcich rokoch.

ZÁVER

Zapojenie Rady pre mediálne služby do celoeurópskeho monitorovania unikátneho nástroja, ktorým je Kódex postupov proti šíreniu dezinformácií, len podčiarkne významné aktivity slovenského regulátora. Európska komisia očakáva od Rady pre mediálne služby aktívne zapojenie do monitorovania z dôvodu našich aktivít v skupine ERGA, ako aj v rámci stálej pracovnej skupiny v Kódexe. Táto jedinečná spolupráca prispeje aj k zvýšeniu povedomia o aktivitách Rady pre mediálne služby na národnej úrovni, cez kontakt s fact-checkermi, organizáciami občianskej spoločnosti a s výskumníkmi.